

Fylkesmannen
i Nord-Trøndelag

Namslaksen 2011

Øverhøla i Sandøla 23. juli 2011 – 23,6 kg, fisker Karsten Kleven. Foto: Kristin Åkerøy

Forord

Dette er ellevte utgaven av "Namslaksen". Rapporten er tenkt som en årsrapport fra Namsenvassdraget, og målgruppen er grunneiere, vallsammenslutninger, kommuner og fiskere. Som tidligere rapporteres fangster, oppgangen i laksetrappene, overvåking av rømt oppdrettslaks og resultater fra fiskeundersøkelser i Namsenvassdraget.

Denne rapporten er redigert av fiskeforvalter Anton Rikstad. May Britt Gorseth og Kristian Julien har hatt ansvaret for innsamling og bearbeiding av fangstoppgaver. Overhalla (G-Sport Overhalla) og Grong (Grong Fritid) har kontinuerlig rapportert fisket gjennom sesongen på den digitale "Laksebørsen" (<http://www.flyshop.no/cust/Namsen/index.htm>). Vedlagt følger også resultatet fra sjølaksefisket i Namdalen (tall fra Statistisk Sentralbyrå).

Takk til Ragnar Holm, Kjell Pettersson, Grong Videregående Skole, Jan Arild Landstad, Arne Saugen, Odd Erling Hasfjord med flere for registrering av andel oppdrettslaks i elva. Vel 2400 dugnadstimer er nedlagt i overvåkingsfiske høsten 2011. Kunnskapssenter for laks og vannmiljø (KLV) v/Frode Staldvik og Tone Løvold har gitt foreløpige resultater fra overvåkingen og for fiskeoppgangen i Tømmeråsfossen.

Takk til Tor Heggum/Ingrid Moum, Håvar Furulund, Svein Romundstad og til Leif Skorstad med flere for innsamling av skjellprøver av laks. Videre takk til personalet på Fiskumfoss kraftverk for registrering av fiskeoppgangen i Nedre Fiskumfoss og til Kunnskapssenter for laks og vannmiljø og Jon Nesser/Øystein Ove Solum for registrering av fiskeoppgangen i Tømmeråsfossen og Formofossen. Takk til Eystein Fiskum og Hallstein Tødås for årlig registrering av yngeltetthet på faste stasjoner i Høylandsvassdraget

Fiskereglene for 2012 er foreløpig ikke klare, men det blir ikke innskrenkninger i elvefisket i forhold til 2011. DN har foreslått en uke tidligere start på kilenotfisket i Namsfjorden.

Steinkjer, desember 2011.

Anton Rikstad
fiskeforvalter

Framtidas lakseforvaltere i Namsen. Foto: Tone Løvold, KLV

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

miljøvernavdelingen

R A P P O R T

Nr 4 - 2011

TITTEL

DATO:

Namslaksen 2011

des. 2011

FORFATTER

ANT. SIDER:

Anton Rikstad

16

AVDELING/ENHET

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag,
Miljøvernavdelingen

ANSV. SIGN:

Ari

EKSTRAKT

Rapporten gir oversikt over fiskefangster i Namsenvassdraget, fangstene på kilenot i Namdalen, oppgang i laksetrappene, andel oppdrettlaks i overvåkingsfiske, vassføring mm. I tillegg har Kunnskapssenter for laks og vannmiljø (KLV) gitt foreløpige resultater fra lakseundersøkelser i Namsen.

S T I K K O R D

Laks, Salmo salar, kilenotfiske,
andel oppdrettlaks

Sammendrag

- 4660 laks og 736 sjøaure ble tatt på stang i Namsenvassdraget i 2011
- dette veide til sammen ca 20 tonn (3 tonn mindre enn i 2010)
- 250 laks (700 kg) ble gjenutsatt (fang- og slepp-fiske), 260 færre enn året før
- 5% av oppfisket laks (i antall) ble gjenutsatt (2,8 kg i snittvekt)
- ca 770 storlaks (over 7 kg) ble fanget i 2011 (130 færre enn i 2010)
- det ble fanget vel 1880 mellomlaks (3-7 kg) , 450 mer enn året før
- årets fangst på vel 2000 smålaks antyder et dårligere mellomlaksfiske i 2012
- laksens gjennomsnittsvikt i Namsenvassdraget var 4,2 kg (3,4 kg i 2010)
- det ble ikke registrert sjukdomsutbrudd i vassdraget i 2011
- 1050 laks og sjøaure gikk opp trappa i Nedre Fiskumfoss (1700 fisk i 2010)
- økende lakseoppgang i laksetrappa i Tømmeråsfossen (1700 fisk)
- ca 48 tonn laks og sjøaure fanget på kilenot i Namdalen (3 t mer enn i 2010)
- antall kilenotfiskere er de åtte siste år redusert fra 101 til 55.
- gytemålet for Namsenvassdraget er nådd også for 2011
- beskatningsraten for Namsen er ca 30% (dvs ca 1/3 av oppgangen blir oppfisket)
- 3 % av utvandrende smolt kom tilbake som gytefisk i Namsen i 2011
- elektrisk fiske viser god tetthet av laksyngel og ungfisk i vassdraget
- foreløpige tall viser ca 20 % oppdrettslaks i overvåkingsfiske på høsten
- Namdalen har en aktiv naturveileder for laks (Kjersti Hanssen ved KLV)
- reglene for laksefiske i vassdraget for 2012 blir stort sett de samme som for 2011

Naturveileder Kjersti Hansen tester luktesansen til vår miljøvernminister under hans besøk til Namsen. Foto: Tone Løvold

Elvefangst.

Rettighetshavere og fiskere børs-rapporterte ca 19,5 tonn laks og 0,8 tonn sjøaure i Namsenvassdraget i 2011. Om lag 700 kg laks er rapportert gjenutsatt, dvs den reelle laksefangsten er ca 19 tonn. Dette er ca 2 tonn mindre enn året før. I antall var det ca 2000 smålaks, 1900 mellomlaks og 800 storlaks. En nedgang i antall smålaks tyder på et dårligere mellomlaksfiske neste sesong. Tabellen under viser fordeling av antall laks og vekter i de ulike vektclassene fra 1993 til og med 2011.

Tab.1. Fordeling av antall laks og vekter i de ulike vektclassene i perioden 1993 – 2011.

Namsenvassdraget- - vektfordeling										
År	Laks								Sjøaure	
	Under 3 kg	Under 3 kg	3 – 7 kg	3 – 7 kg	Over 7 kg	Over 7 kg	Totalt	Totalt		
	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt
1993	3800	6792	1626	7933	1341	12936	7159	30072	4774	3192
1994	3174	5654	1215	5442	793	7717	5471	19777	3427	2299
1995	5878	8427	1483	7422	896	8362	8768	25620	4476	3066
1996	2530	3898	1283	6401	1341	13038	5154	23338	2922	1941
1997	4213	7682	1136	5184	637	5878	5986	18744	2954	2349
1998	3800	5949	2293	12139	587	4965	6677	23043	3552	2814
1999	4420	8022	1279	5771	600	5758	6299	19551	3348	3838
2000	6790	11283	3410	16568	1029	9378	11229	37229	5330	4262
2001	4876	9746	3090	15526	1423	12887	9388	38159	3622	3078
2002	3196	4698	1582	8290	713	6695	5491	19682	2888	1897
2003	5734	10107	2237	10250	955	9538	8917	29895	2261	1973
2004	2823	4480	1932	10031	808	7267	5563	21772	2051	1951
2005	7902	12950	1749	8259	1000	9999	10651	31208	2446	2099
2006	3025	4523	1891	9176	589	5520	5505	19219	2915	2613
2007	3224	4247	895	4220	791	7659	4910	16126	1713	1229
2008*	3426	5399	2037	9355	1088	10112	6551	24866	1184	1198
2009*	1883	2973	1012	4870	1275	11825	4170	19668	1201	1120
2010*	4076	6442	1431	6670	911	8429	6418	21541	1217	1274
2011*	2015	3341	1877	8976	768	7105	4660	19422	736	763

*Fangster inkl. utsatt fisk

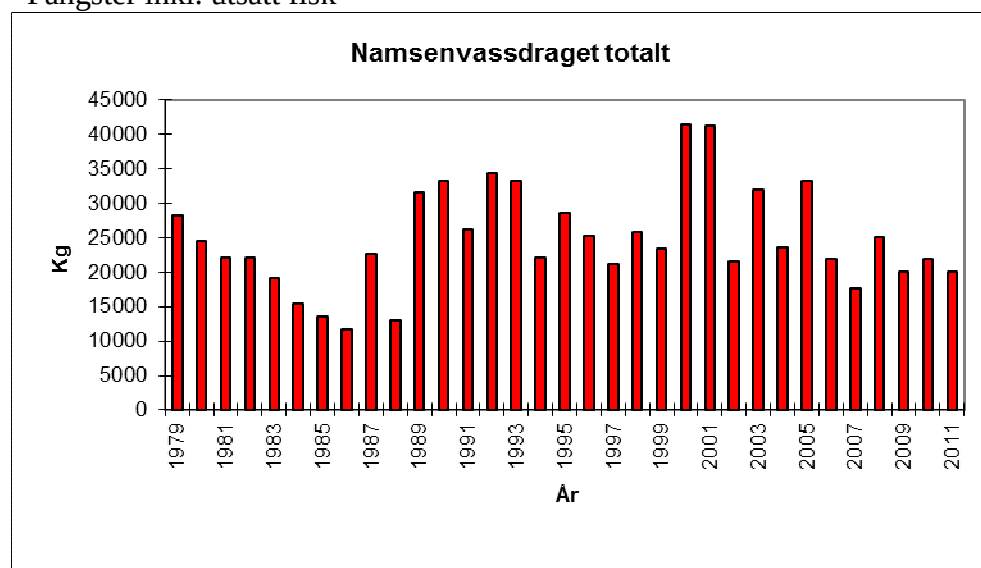

Fig. 1. Totalfangst av laks og sjøaure i Namsenvassdraget i perioden 1978 – 2011

Sjølaksefiske

Direktoratet for naturforvaltning (DN) vedtok strenge innskrenkninger i kilenotfisket i 2010. For fjordstrøk i Namdalen ble sesongen forkortet med en uke på tampen (slutt 27/7). For kysten av Trøndelag var startdato 13 eller 20. juli (tidligere 7. juli). Til tross for dette var fangstene i 2011 høyere enn året før. Fangstene i 2011 var ca 48 tonn eller 3 tonn høyere enn året før. Namsos er fortsatt den viktigste kilenotkommunen i Trøndelag. I Namdalen er antall sjølaksefiskere redusert fra 101 i 2002 til 55 i 2010. Fiskesesongen i 2011 var følgende:

- Fjordstrøk i Namdal: 15. juni – 27. juli
- Leka, Vikna, ytre Nærøy, ytre Flatanger: 13. juli – 28. juli
- Follafjorden: 20. juli – 4. august

Tab.2 Fangst på kilenøter fordelt på kommuner for 2011 (Kilde:SSB-foeløpige tall)

	Antall fiskere	Laks og sjøaure kg	Laks totalt antall	Laks totalt kg	Laks under 3 kg antall	Laks under 3 kg vekt	Laks 3-7 kg antall	Laks 3-7 kg Vekt	Laks over 7 kg antall	Laks over 7 kg Vekt	Sjøaure ant	Sjøaure kg
Vekt												
Nord-Trøndelag		47842	10716	46441	3642	7951	5836	27766	1238	10724	736	1402
Namsos		29663	6692	28779	2236	4840	3664	17240	792	6719	486	864
Namdalseid		10410	2383	10112	859	1897	1301	6268	223	1947	140	298
Fosnes		1966	461	1935	153	336	266	1242	42	357	13	31
Vikna		3949	1180	3780	224	530	358	1883	141	1367	72	169
Andre kommuner		1854	303	1835	170	348	148	1133	40	334	25	40

De siste 10 år er antall kilenotfiskere halvert, 55 personer fisket i 2010. Foto: Anton Rikstad

Overvåkingsfiske, laksetrappene og gjenutsetting i 2011 v/Ragnar Holm, NVGF

En formiddabel jobb er nedlagt også i år (2402 timer), selv om innsatsen er noe mindre enn tidligere. Dette skyldes vanskelige fiskeforhold i hele høst med mye vatn. Det er fanget 269 lakser, hvorav 57 er vurdert som oppdrettslaks etter ytre kjennetegn. Dette gir oss en oppdrettsandel i overvåkingsfiske på ca 20%. Ser vi på tallene for de siste fem årene, er de som følger;

2007	2008	2009	2010	2011
14	14	15	24	*20

*Gjennomsnitt for alle stasjoner og foreløpige resultater, kun bestemt fra ytre kjennetegn.

Som vi ser er andelen rømt oppdrettslaks alt for høy i alle fem siste årene og den har endog økt de to siste årene. Hvilke konsekvenser dette har for Namslaksen vet vi ikke. Derfor venter vi spent på genetikkprøvene som ble innsamlet i sommer. De vil kanskje gi oss en indikasjon på i hvor stor grad villaksen i Namsenvassdraget er påvirket av oppdrettslaksen.

Oppgangen i laksetrappene i 2011:

Oppgangen i laksetrappene i 2011 er som følger (før videoopptak er gjennomgått)

Nedre Fiskumfoss	1051 stk
Tømmeråsfoss	1739 stk
Formofoss	842 stk

Fang og slipp i Namsenvassdraget i 2011:

Det er i 2011 fanget 4660 laks i Namsenvassdraget. Av disse er 249 gjenutsatt. Dette gir oss en gjenutsettingsprosent på 5,3. Dette er noe lavere enn foregående år (ca. 8 % i 2010). Går vi litt nærmere inn i tallene, ser vi at gjennomsnittsvekten på fangstene i 2011 er 4,2 kg., mens gjennomsnittsvekten på de utsatte laksene er 2,8 kg. Det er altså relativt små laks som blir gjenutsatt. Det ønskelige hadde vært at flere store lakser hadde blitt gjenutsatt slik at flere store lakser hadde kunnet bidra i gytingen.

Gjenutsettingsprosenten varierer mye fra vald til vald. Nedenfor følger et lite utvalg:

Vald:	Gjenutsettingsprosent (2010 i parentes):
Fiskumfoss; Namsen, Grong	17% (41)
Seter-Namsen; Namsen, Grong	13% (22)
Mediå/Fossland; Namsen, Grong	9% (18)
Lilløen/Storøya; Namsen, Overhalla	0% (6)
Grande Musicbox; Namsen, Overhalla	0% (4)
Moum/Heggum; Namsen, Grong	0% (3)
Østduun; Namsen, Grong	4% (3)
Røttesmo/Glømmen, Bjøra, Overhalla	3% (3)
Mediå; Namsen, Grong	7% (3)
Værem; Namsen, Grong	4% (2)
Nedre Vibstad; Namsen, Overhalla	0% (1)

Gjennomgående for valdene er gjennomsnittsvakta på den gjenutsatte laksen lavere enn gjennomsnittsvakta i fangstene generelt. Ser vi på hvilke redskap som de gjenutsatte laksene er tatt på, er;

202 tatt på flue
12 tatt på sluk
23 tatt på wobblers
11 tatt på mark

For NVGF

Ragnar Holm

Gladlaksgutter ved Sellægghylla. Foto: Kent Andersson

Kunnskapssenter for Laks og Vannmiljø

En samarbeidsarena for forskning, næringsliv, forvaltning og allmennhet

Oppsummering fra KLV:

Også i 2011 har Kunnskapssenter for Laks og Vannmiljø (KLV) vært involvert i prosjekter knyttet til Namsenvassdraget. Det tradisjonelle overvåkningsfisket etter rømt oppdrettslaks med stang er som alltid gjennomført med stor dugnadsinnsats. Her har sportsfiskerlinja ved Grong videregående skole vært sentral. En stor takk til alle som har bidratt. I 2011 ble også den spesialbygde kilenota for å sortere ut rømt oppdrettslaks satt ut ved Kvatningen. Nota ble satt ut og røktet av lokale ressurspersoner. Ved Sellægghylla har det i en kortere periode vært montert undervannskameraer for å se om dette kan være en god metode for å overvåke fiskevandringen. Prøver for genetiske analyser er samlet inn både av 0+ og voksen laks. Dette er kostbare prosjekter som er finansiert av NTFK, FMNT, FHL og NVGF.

Resultatene fra fjorårets store merkeforsøk er sammenstilt med resultater fra tidligere års prosjekter og presenteres i NINA-rapport 747. Rapporten finner du blant annet på KLVs hjemmeside www.klv.no. Hovedkonklusjonen er gledelig lesing. Det er tilstrekkelig med gytelaks i Namsenvassdraget til å holde smoltproduksjonen på topp!

I 2011 har KLV fått utarbeidet en informasjonsplakat som viser forskjell på villaks og oppdrettslaks. Denne plakaten er distribuert vidt rundt om i landet. Plakaten er blant annet tenkt å være et viktig bidrag i arbeidet med å få varslet rømminger så tidlig som mulig. Kystfiskere har derfor vært en av våre mange målgrupper. Plakaten er trykket på plast og kan henges opp ute. Den vil også bli brukt i undervisningssammeheng. Du kan se plakaten på KLVs hjemmeside, men ta gjerne kontakt så sender vi deg en plastplakat.

Namsblanken har fått velfortjent oppmerksomhet i året som gikk. Det er bra for det er alvorlig fare for at denne helt spesielle laksevarianten som bare finnes over Fiskumfossen skal forsvinne. KLV har stått for utarbeidelsen av en informasjonsbrosjyre om Namsblanken. Og snart har vi en informasjonsplakat klar. Brosjyren som er finansiert av FMNT, NTE, Grong kommune og Namsskogan kommune finner du under "Nytt fra KLV" på KLVs hjemmeside. Den vil etter hvert også bli å finne flere steder blant annet på turistkontor, Namsen lakseakvarium og Namsskogan familiepark.

Naturveielder – villaks (Kjersti Hanssen) har hatt en aktiv sesong og besøkt mange skoler gjennom det såkalte "Bekkeprosjektet". Bildet nedenfor er fra skolebesøk ved Øysletta skole der det blant annet ble el-fisket og elevene fikk lære seg forskjell på laks- og aureunger. Det ble også et flott oppslag i Namdalsavisa fra dette besøket. Takk til ivrige og aktive elever og lærere for dette.

Foto: Tone Løvold, KLV

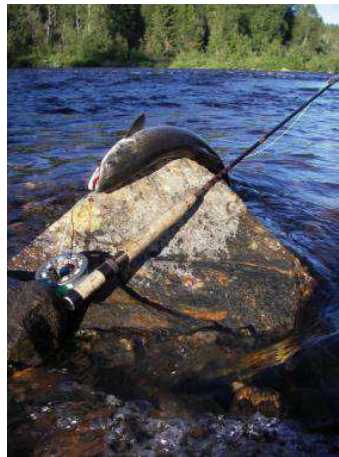

Foto: Ragnar Holm

Mange barn langs Namsenvassdraget har hatt besøk av naturveileder – villaks og blitt bedre kjent med hvem som bor i Namsen. De aller fleste laksene som bor i Namsen er langt fra store!

I disse dager legger KLV siste hånd på strategiplanen sin. Framover vil KLV ta rollen som et *"nasjonalt ombud for villaksen"*. Strategiplanen vil bli lagt ut på hjemmesiden og kan i sin helhet leses der.

KLV vil takke alle som har bidratt inn i prosjektene både økonomisk, med faglige innspill og med praktisk arbeid i året som gikk.

Nedenfor følger noen resultater fra årets prosjekter i Namsenvassdraget.

Overvåkningsfiske etter rømt oppdrettslaks

Siden 1989 har det foregått årlig overvåkningsfiske med stang (flere stasjoner) og garn (ved Sellægghylla) i Namsenvassdraget. I 2007 ble dette fisket utvidet med flere prøvestasjoner. I 2011 ble det på grunn av vanskelige fiskeforhold med høy vannføring ikke fisket med garn ved Sellægghylla. Det øvrige fisket ble også noe redusert av samme grunn. Det er likevel nedlagt en betydelig innsats med rundt 2400 dugnadstimer i gjennomføringen.

Foreløpige resultater fra overvåkningsfiske med stang i 2011 går fram av tabellen under.

Tabell: Oversikt over antall villaks og antall oppdrettslaks i fangstene fra overvåkningsfisket i 2011 fordelt på de ulike stasjonene. Merk: Fisken er klassifisert ut i fra ytre kjennetegn, % er avrundet, nettopp for å illustrere usikkerheten det representerer.

Stasjon	Antall laks	Antall oppdrettslaks	Oppdrettslaks Ca %	Antall dugnadstimer
Namsen, Seter-Namsen	1	0	0	167
Namsen, Fiskumfoss/Tørrisdal	113	32	30	536
Namsen, Gartland/Rosset	23	7	30	546
Namsen, Fosslund	12	1	10	327
Namsen, Moum/Heggum	10	2	20	67
Namsen, Østduun/Valskrå	15	2	10	137
Namsen, Melhus	2	0	0	20
Namsen, Ytre Vibstad	7	1	14	58
Namsen, Sellægghylla (garn)		ikke fisket 2011	Ikke fisket i 2011	ikke fisket 2011
Bjørå	53	0	0	304
Sanddøla	33	12	35	240
Sum	269	57	20-25%	2402

Rømt oppdrettslaks skader villaksen. Antall rapporterte rømt oppdrettslaks i Norge har de siste årene vært omkring 1/3 eller mindre enn i toppåret i 2006 da 921 000 ble rapportert rømt. Vi har ikke funnet et tilsvarende lavere nivå i høstfangstene i overvåkingsfisket i Namsen. Årets resultater er foreløpige, men det kan se ut til at andel rømlinger i høstfangstene i likehet med i fjor ligger på over 20 %. Dette mer enn i tilsvarende fiske i 2006-2009 (ca 15%). I løpet av 2011 er det rapportert flere store rømminger i Midt-Norge og det blir derfor spennende å se om det vil gi utslag i Namsen de kommende årene.

Sorteringsfiske etter rømt oppdrettslaks med kilenot

I 2011 ble den spesialbygde kilenota plassert ved Kvatningen ca 12 km nedstrøms Sellægghylla. Fisket startet 26. august og varte til 21. september. Det ble i denne perioden fanget 85 fisk. Det ble sendt inn 80 skjellprøver hvorav 78 var fra laks og 2 fra sjøaure. Skjellene ble avlest av NINA. 18 av skjellprøvene viste seg å stamme fra oppdrettslaks, 56 fra villaks og 2 fra sjøaure. 2 av prøvene var usikre. Det ble også avdekket at en av laksene som ble fanget i nota var en kultiveringsfisk. Prosentandel rømt oppdrettslaks i dette sorteringsfisket ligger i år i overkant av 20 %. I 2008 lå prosentandelen på rundt 10 % og i 2009 på rundt 30 %. Lokalisering av nota, vannføringsforhold og lengde på fiskeperioden har variert fra år til år.

Foto: Tone Løvold

Nota ble i år satt ut ved Kvatningen. Med stadig utbedringer fra Leif Skorstad sto nota i år helt greit under en vannføring på over 800 m³/sek. Imponerende!

Videoovervåkning av laksevandring på Sellægghylla

22. august ble 3 undervannskameraer satt i drift ved Sellægghylla for å overvåke laksevandringen. 3 kameraer er langt fra nok dersom man skal dekke hele vassdragets bredde, men dette er første gang slike kameraer settes ut i et så stort vassdrag som Namsen. I første omgang var dette en test for å se om det i det hele tatt var mulig å få brukbare opptak. Det er Anders Lamberg som har stått for arbeidet.

Kameraene var operative i perioden 22. august - 27. september. Det ble da gjort opptak med ca 2 bilder pr sekund pr kamera. Gjennomgang av opptakene viser at det er fullt mulig å skaffe seg et bilde av fiskevandring ved hjelp av slike kameraer. Det ble i perioden registrert 295 fisk som kunne artbestemmes. Av den registrerte laksen er foreløpig 216 bestemt til å være villaks. 14 (6 %) ble bestemt til å være oppdrettslaks. Det vandret mest fisk i slutten av august. Fra kilenota og opp til Kvatningen er det ca 12 km og andel rømt oppdrettslaks registrert i bildene fra Sellægghylla er trolig påvirket av uttaket i kilenota.

Bilder fra opptakene. Foto Anders Lamberg

Bilder fra overvåkingskameraene. Øverst til høyre en passerende oppdrettsfisk.

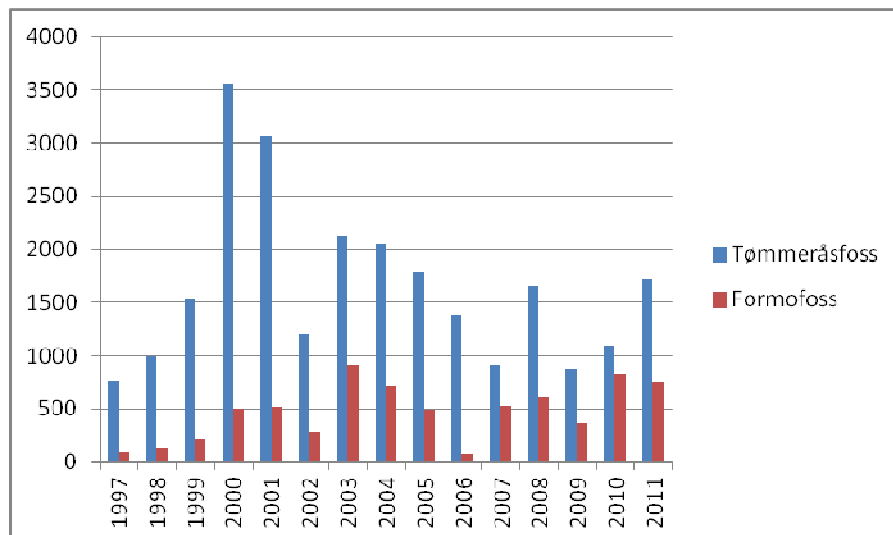
Genundersøkelser

Innenfor samme prosjekt som overvåkningsfiske, sorteringsfiske og overvåking ved Sellægghylla er det også i 2011 samlet inn materiale for genetiske undersøkelser. Både prøver fra voksen laks og fra 0+ er samlet inn og skal sammenlignes med historiske prøver. Det er gjennomført prøvetaking både i øvre og nedre del av Namsenvassdraget (Fiskumfoss og Melhus/Bernem) samt fra sidevassdrag (Høylandsvassdraget). Resultater vil foreligge først til neste år. Dette blir spennende. For første gang kan vi få svar på om og evt. i hvor stor grad rømt oppdrettslaks har påvirket arvematerialet til villaksen i Namsen.

Nye genetiske analysemetoder er viktig for å kunne si noe om den reelle effekten av rømt oppdrettslaks i ville bestander. Det ble i år tatt ut prøver til genetiske analyser i Namsenvassdraget, både av 0+ og voksen laks. Hvis det blir påvist endringer i Namsenlaksens arvemateriale må det settes inn omfattende tiltak. På den annen side, finner man ikke endringer, vil det for mange være en stor lettelse. Det forskerne frykter aller mest er varige genetiske endringer på villaksen. Resultatene fra disse analysene er ikke ferdig, men vil bli lagt ut på KLVs hjemmeside så snart de er klare, så følg med.

Overvåking i laksetrappen i Tømmeråsfossen

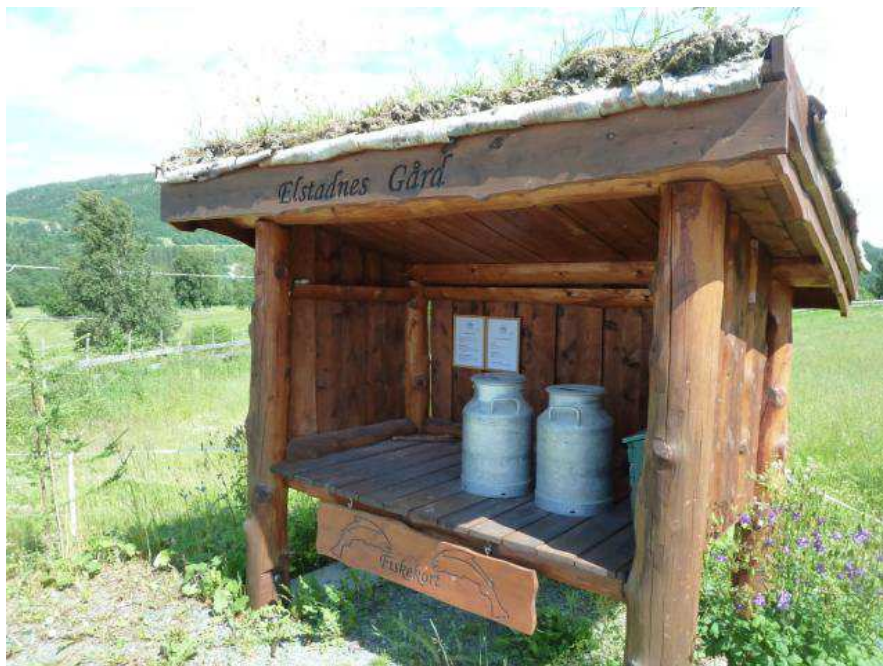
KLV gjennomgår hvert år videoopptak fra laksetrappen i Tømmeråsfossen. For tredje år på rad er det en øking i antall laks som gikk opp laksetrappa. Det er så langt gjort en foreløpig gjennomgang av opptakene som startet 20. juli og ble avsluttet 4. oktober. I denne perioden hadde fisketelleren gjort 1194 utslag. Det var driftsstans i perioden 10.-15. juli og det ble gjort kontinuerlige opptak fra 15. til 27. juli. Etter gjennomgangen av alle opptak ble antall fiskepasseringer satt til 1700. Det er da gjort et estimat for antall passeringer under driftstansen. Tabellen nedenfor viser hvordan de siste års oppgang i laksetrappen i Tømmeråsfossen har vært. Tallene for oppgangen i laksetrappa i Formofoss er satt inn i samme tabell.

Figur : KLV
Oppgang i laksetrappene i Tømmeråsfossen og Formofossen

Namsos 19. desember 2011

Tone Løvold
seniorrådgiver
Kunnskapssenter for Laks og Vannmiljø

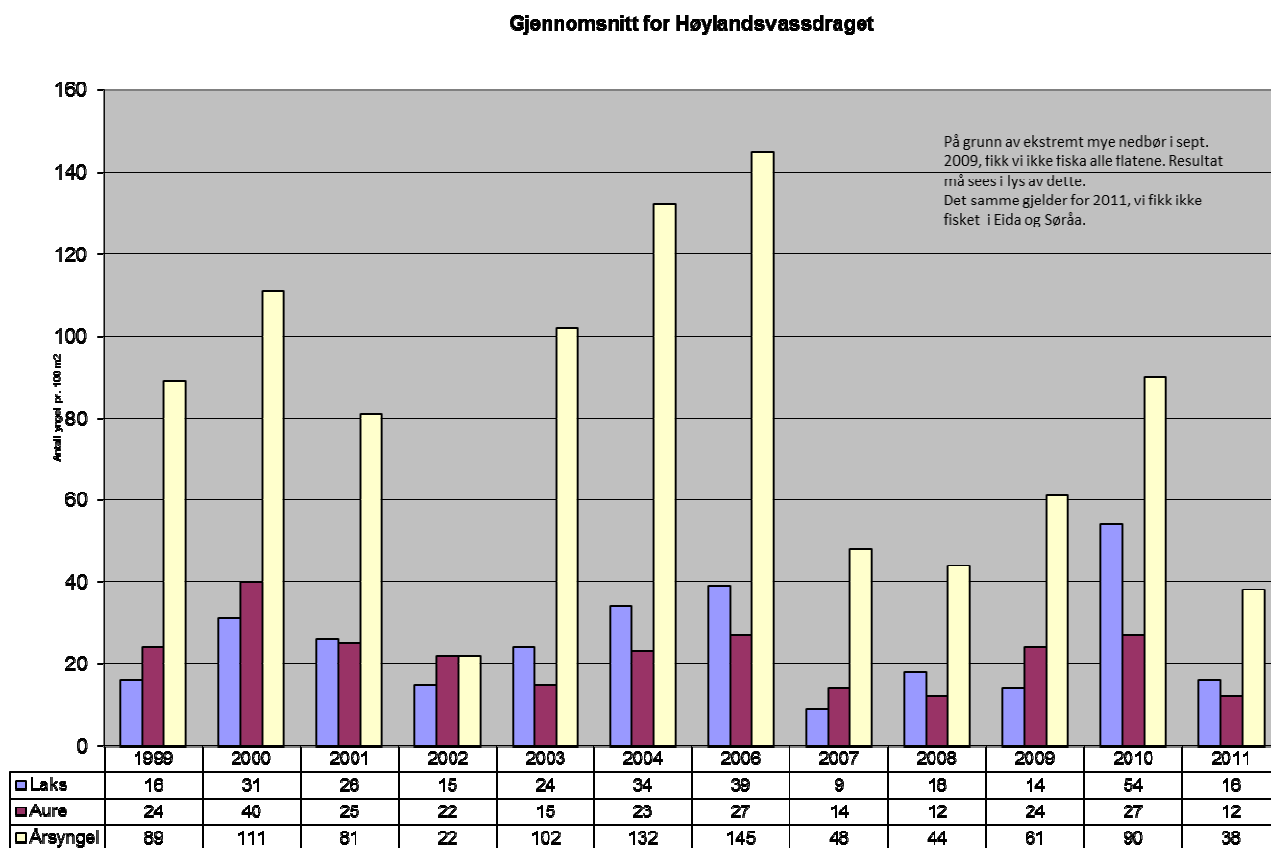
*Eksempel på flott tilrettelegging og fiskeinformasjon, et eksempel til etterfølgelse.
Foto: A. Rikstad*

Yngel og ungfisk i Namsenvassdraget 2011

Tre undersøkelser av yngeltetthet i Namsenvassdrager er utført i 2011. Artig er det at Høylandet kommune ved ildsjelene Eystein Fiskum og Hallstein Tødås for tolvte år foretar ungfiskregistreringer i Søråa og Kongsmoelva/Nordfolla. Figur og tabell nedenfor viser gjennomsnitt for tetthet av aure- og laksunger i Høylandsvassdraget i perioden 1999 til 2011.

Firma Sweco ved Hans Mack Berger har foretatt elektrisk fiske på 20 faste stasjoner i Namsenvassdraget sommeren 2011. Rapporten foreligger ikke, men foreløpige resultater viser høy tetthet av laksyngel og ungfisk.

NINA v/Gunnbjørn Bremset testet elfiskebåt (elektrisk fiske fra båt) i Namsen sommeren 2011. Med elfiskebåt nås dypområdene i elva, som vi hittil har kjent lite til hva gjelder yngeltetthet. Foreløpige resultater viser god tetthet også i disse områdene av Namsen.

Figur: Gjennomsnittlig antall aure- og lakseunger i lakseførende del av Høylandsvassdraget fra 1999 – 2011. Årsyngel er vanskelig å artsbestemme og er vist samlet for begge artene.

FISKEREGLER FOR NAMSEN 2011

Sammendrag av gjeldende lov og forskrifter, samt lokale regler vedtatt av Namsenvassdragets grunneierforening og kommune. Fiskereglene for 2012 vedtas i mars 2012.

Lakseførende strekning.

Namsen er definert som lakseførende fra Namsos til Aunfossen, Nesåa til Iskvernfossen, Høylandsvassdraget til og med Øyvattnet, Sandøla til Bergsfossen og Nordelva til Svalifossen.

Fiskesesong.

Fisket starter 15. mai i Høylandsvassdraget (Bjøra og Søråa) og avsluttes 15. august. I resten av vassdraget starter fisket 1. juni og siste fiskedag er 31. august, unntatt Namsen ovenfor Nedre Fiskumfoss hvor det er fiske fra 1. juli til og med 15. september. Sandøla???

Redskapsbruk.

Fiske etter laks og sjøaure er kun tillatt med stang og håndsnøre. Tillatte agn er sluk, spinner, wobblers, mark og flue. For sluk og wobbler er det tillatt med inntil tre treblekroker. Reke er forbudt. Det er forbudt å fiske på en slik måte at fisken sannsynligvis vil krøkes. Redskapen skal ikke forlates under fisket. Ved fiske fra land er det tillatt å bruke en stang pr person og inntil to agn pr stang. Ved båtfiske er det tillatt å bruke inntil to stenger/håndsnører pr båt, men bare ett agn pr stang.

I Øverhøla i Tømmeråsfossen og Øvre Formofosshøla i Sandøla er det kun tillatt å fiske med mark og flue

Døgnkvote.

Døgnkvoten er 1 sjøaure og 2 laks hvorav en laks kan være over 3 kg/65 cm. Når kvoten er fanget, skal fisket avsluttes inntil nytt fiskedøgn starter. Kvoten følger fiskekortdøgnet, for ukekort og sesongkort gjelder datodøgnet. Kvoten gjelder for den enkelte fisker og kan ikke overføres til andre.

Fredet fisk.

Vinterstøing av laks (oppstoddo, gammellaks) og laks/sjøaure mindre enn 35 cm er fredet. Hvis slik fisk fanges skal den skånsomt settes ut igjen. Naturen skal sjøl bestemme om den vil overleve. Bruk håv, ikke klepp.

Fredningssoner.

Det er fredningssoner hvor alt fiske er forbudt 50 meter ovenfor og 50 meter nedenfor alle fisketrapper. I innsjøene er det fredningssoner for garnfiske 200 meter fra innløps-/utløpsos og for øvrig 50 meter fra gytebekk/elv.

Fiske i innsjøer.

Det vandrer laks og sjøaure gjennom Eidsvatn, Grongstadvatn og Øyvatt. I disse innsjøene er det kun tillatt å fiske laks/sjøaure med stang/håndsnøre. Ved isfiske er det utsetningsplikt for laks. For fiske etter innlandsfisk er det i tillegg til stang/håndsnøre tillatt å bruke garn og oter (egne bestemmelser om tidspunkt og maskevidder).

Motorferdsel.

Det er ikke tillatt å nytte båt med motor i gang til utøvelse av fiske i elva, motor er kun tillatt å bruke for opptransport. Kommunen kan dispensere fra dette i spesielle tilfelle.

Syk fisk/desinfisering.

Eventuell syk fisk som påtreffes i elva leveres Mattilsynet. All fiskeutrustning og ev. annet utstyr (kano, båt, redningsvester og lignende) som har vært brukt i andre vassdrag, skal desinfiseres før bruk i Namsenvassdraget. Alle som fisker i Namsenvassdraget skal ha desinfeksjonsoblat for gjeldende år. Desinfeksjonsattest fra annet vassdrag gjelder også i Namsen.

Å sette tilbake fisk er ikke forbudt, for eksempel når du får en stor brun gytelaks i august, men det er viktig at det gjøres riktig. Bruk håv i stedet for klepp. Ta ikke fisken ut av vatnet og ikke berør gjellene. Fukt hendene og løsne kroken raskt og varsomt, gjerne med tang. Stor og brun gytefisk i august er dårlig matfisk, men et verdifullt bidrag til å føre lakse-slektene videre. SKITT FISKE.

Namsblanken løftes fram

Namsblanken skal bekanses og har mange viktige statusspillere. Den lille unike laksen har fått egen hjemmeside. Fylkesmannen har utarbeidet en handlingsplan og Namskogen kommune er sitt ansvar bevisst i behandling av saker som berører namsblanken. Også forskerne bidrar med ny og oppdatert kunnskap. For å sikre namsblankens framtid må det arbeides systematisk og målbevisst for å øke interessen og kunnskapen om den. Dens leveområder må sikres og laksedepotet *Gyrodactylus salaris* må aldri få komme til Namsen vassdraget!

Ordføreren i Namskogen kommune i 2006 (Karl Ystgård) var glad for å få eidet namsblanken som sin ansvarsart. Et ansvar hun virkelig har tatt på alvor mener fiskerivolter Anton Rikstad! Foto: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Egen hjemmeside med quiz!
www.namsblanken.no

Foto: Erlend Skjerve

I 2006 sendte Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim et postkort til ordføreren i Namskogen kommune og ba om hjelp til å ta vare på namsblanken. Denne utfordringen tar kommunen alvorlig.

UTARBEIDET AV
Kunnskapscenter for laks og vannmiljø (KLV)
Med støtte fra:
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Nord-Trøndelag elektrisitetsverk, NTE
Namskogen kommune
Grong kommune

NAMSBLANK

Sakno sølar
Lengde < 30cm
Vekt < 100gram

ØVERGLAKSEN FRA ØVRE NAMSEN

NAMSBLANK/SMÅBLANK/BLANK

Norges mest spesielle laksebestand

- unik, sårbar, truet -

Eldre folk har alltid kalt den for blank. I vitenskapelig sammenheng kalles den småblank. Nå kalles den også gjerne namsblank, både av forvillere og andre.

Teikning: Rikstad

Namsblank, småblank eller bare blank — kjær laks med mange navn!

UNIK

Landhevingen etter siste istid skapte store fosser et stykke opp i Namsen vassdraget. Fossene ble så store at det etter hvert var umulig for laks å ta seg opp. Normalt ville dette ha ført til at elva over disse fossene på få år ble tømt for laks etter hvert som laksesmolten slapp seg ned og dro til havs. Men slik gikk det ikke. Klimaforholdene i Namsen på den tiden kan ha vært helt spesielle slik at både hunner og hanner ble kjønnsmodne uten å dra til havet først. Det var starten på en ny laksestamme. Nå har altså den lille laksen holdt til i øvre Namsen i nesten 10 000 år uten å ha tatt næringsvandring til havet som Atlantisk laks vanligvis gjør. Disse laksestammer kalles renlige og er svært sjeldne. Disse har som regel næringsvandring til innsjøer. Heller ikke det har namsblanken. Den liker seg best i rennende vann og der gjennomføres hele livssyklusen. Dette gjør den helt unik!

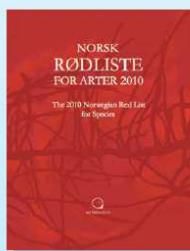

Foto: Eva B. Thorstad

Kjønnsmoden hunnlaks på 20 cm finner man ikke mange steder i verden.

SÅRBAR

Namsblanken er til laks å være genetisk svært forskjellig fra sjøvandrende laks både den i Namsen og laks i andre vassdrag. Namsblanken har spesielt liten variasjon i sitt arvemateriale. Det gjør den mer sårbar for endringer i miljøet enn sjøvandrende laks. Antall namsblank er nå for lavt til at den kan overleve på lang sikt. Det gjør den sårbar og det skal lite til for at den kan forsvinne. Namsblanken ble kategorisert som kritisk truet i Norsk Rødliste 2006. Norsk Rødliste for arter i 2010 vurderer kun tilstanden til arten Atlantisk laks og ikke hver enkelt bestand. Namsblanken er en blant de mange laksebestandene som utgjør arten laks. Det er altså en streng definisjon av begrepet art som gjør at den ikke lenger er med.

At namsblanken er fjernet fra Norsk rødliste betyr slettes ikke at den ikke lenger er truet!

TRUET

Namsblanken er truet fra flere hold:

Gyrodactylus salaris. Parasitten gir meget stor dødelighet hos lakseunger og finnes i vassdrag både nord og sør for Namsen.

Vasskraftregulering. Bygging av terskler, kraftverksdammer og redusert vannføring har redusert strømrrike områder som namsblanken foretrekker.

Sjøvandrende laks. Laksetrapper leder nå sjøvandrende laks inn i nedre deler av namsblankens leveområde. Dette kan gi kryssninger og/eller konkurranse mellom de to bestandene. Sjøvandrende laks kan også føre med seg smittsomme sykdommer.

Ørekyte. Denne lille introduserte karpefisker sprer seg raskt nedover fra øvre Namsen og ble i 2010 påvist i namsblankens leveområde. Hva dette vil bety vet vi lite om.

Klimaendringer. Med sin lave genetiske variasjon er namsblanken sårbar for endringer i miljøet.

Foto: Eva B. Thorstad

Terskel ved Namskogen sentrum. Det er i rennende vann namsblanken trives. Terskelbygging i øvre Namsen har gitt store områder med mer stillestående vann.